

of knowledge and skills of both young people and of future media people, continued compliance with standards of the profession, which should be the basis for their further work. All this will create the conditions for countering manipulative technologies, standards compliance information TV production.

Key words: television, regional news, impact, socialization stereotypes, manipulation of the information, PR.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2015 р.

Прийнято до друку 14.05.2015 р.

Рецензент – д. мист., проф. Сташевський А. Я.

УДК 373.3.013.42-057.874:316.614.5

А. В. Тадаєва

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛИ З СУПРОВОДУ МЕДІАСОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

XXI ст. знаменується становленням інформаційного суспільства, де провідними компонентами культури стали знання, інформація, інформаційно-комунікативні технології (ІКТ). Найдоступнішим джерелом інформації на сьогодні виступають нові медіа, які уособлюють сучасний інформаційний простір. Нові медіа неоднозначно впливають на процес соціалізації дитини, а найбільш непередбачувано цей процес відбувається у дітей молодшого шкільного віку, оскільки означений вік є важливим в процесі онтогенезу: активно розвиваються психічні процеси та засвоюються соціальні норми та цінності. Дитина молодшого шкільного віку активно використовує нові медіа, але сам процес її соціалізації у сучасному інформаційному, зокрема віртуальному, просторі залишається стихійним і загрожує фізичному, психічному та, особливо, соціальному розвитку. Гармонізувати медіасоціалізацію молодшого школяра можливо через гармонізацію медіавпливу середовища соціального розвитку (сімейного, шкільного та територіальної громади) дитини, щоб підвищити рівень її соціальної компетентності. Зрозуміло, що найефективніші соціально-виховні умови сучасного інформаційного середовища для молодшого школяра має створювати ЗНЗ, як державний заклад гарантованої соціалізації нової генерації. Проте для цього має бути науково обґрунтована система соціально-педагогічної діяльності з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі, що забезпечить ефективний розвиток соціальної компетентності молодших школярів, незалежно від медіасоціалізаційних можливостей родини школяра.

Особливості соціалізації людини в умовах інформаційного суспільства розглядають Н. Гавриш, Н. Лавриченко, Г. Лактіонова, П. Плотніков, А. Рижанова, С. Савченко та інші; питаннями впливу нових медіа на соціалізацію людини займаються В. Мудрик, В. Плешаков, Л. Рейман та інші. Психовікові особливості дітей молодшого шкільного віку досліджують А. Валлон, О. Данилова, Л. Долинська, І. Дубровіна, С. Літвіненко, З. Огороднійчук, Р. Павелків, М. Поліщук, А. Прихожан, О. Скрипниченко та інші; специфіку медіасоціалізації вивчають у своїх працях В. Іванова, О. Волошенюк, О. Петрунько. Сутнісні характеристики соціально-педагогічної діяльності досліджують Т. Алексеєнко, О. Безпалько, В. Бочарова, М. Галагузова, Т. Дмитренко, І. Зверева, А. Капська, Т. Лях, Л. Міщик, А. Рижанова, Н. Сейко та інші; соціально-педагогічного супроводу – Н. Анненкова, Н. Захарова, Н. Міщенко, Л. Мудрик, Л. Пономаренко, Г. Симонова, І. Рогальська, М. Рожков. Однак, систему соціально-педагогічної діяльності загальноосвітньої школи з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі вивчено недостатньо, що дозволяє констатувати актуальність обраної теми. Тому метою даної публікації є обґрунтування системи соціально-педагогічної діяльності школи з супроводу медіасоціалізації молодших школярів.

За даними представників різних наук приблизно з середини ХХ ст. людство вступило в якісно нову фазу розвитку, головним цінностями якого є інформація і, як наслідок, нове знання. Найдоступнішим джерелом отримання інформації, на сьогодні, виступають нові медіа (інтерактивні радіо, телебачення, мобільна телефонія та Інтернет), які пливають на процес життєдіяльності людини та трансформують процес соціалізації в цілому. Актуалізація нових медіа як засобу ІКТ в інформаційному суспільстві вплинула на розвиток нової категорії «медіасоціалізація» – невід’ємна складова процесу соціалізації (з усіма її компонентами: адаптація, інтеграція, індивідуалізація) людини інформаційного суспільства в сучасному інформаційному просторі, яка здійснюється через нові медіа та значним чином розширює можливості долучення кожної особистості до соціального досвіду людства.

Вважаємо, що нові медіа мають найбільш неоднозначний вплив на дитину саме молодшого шкільного віку, оскільки в цьому віці дитина отримує можливість безконтрольної, з боку дорослих, взаємодії у сучасному інформаційному просторі, але через брак реального соціального досвіду цей процес залишається стихійним і загрожує фізичному, психологічному та соціальному розвитку молодшого школяра. Процес медіасоціалізації учнів початкової школи протікає у середовищах сім’ї, школи та територіальної громади [8].

Молодший шкільний вік знаменується вступом дитини до ЗНЗ, який виступає, після сім’ї, одним із важливих соціальних середовищ у якому відбувається процес медіасоціалізації молодших школярів. Саме в

рамках ЗНЗ можливе впровадження соціально-педагогічного супроводу, як виду соціально-педагогічної діяльності, метою якого є розвиток соціальної компетентності.

Особливості соціально-педагогічного супроводу вивчають Н. Анненкова [1], Ю. Герасимів [2], Л. Мардахаєв [3], Л. Мудрик [4], І. Рогальська [5], М. Рожков [6] та інші. Переважна більшість фахівців з соціальної педагогіки (Н. Анненкова [1], Л. Мудрик [4]) розглядають соціально-педагогічний супровід, як вид соціально педагогічної діяльності, метою якого є допомога чи підтримка тих категорій населення, які опинились в складних життєвих ситуаціях. Вважаємо, що таке розуміння соціально-педагогічного супроводу ґрунтуються скоріше на теоретичних підходах соціальної роботи та не повністю відображають соціально-педагогічну специфіку. В рамках даного дослідження розглядаємо соціально-педагогічний супровід як вид соціально-педагогічної діяльності, спрямований на успішний розвиток соціальності соціальних суб'єктів через створення гармонійних умов соціального середовища шляхом супроводження процесу соціалізації індивіда соціальним педагогом. Соціально-педагогічний супровід медіасоціалізації молодших школярів визначаємо як вид соціально-педагогічної діяльності, спрямований на розвиток соціальної компетентності учнів 1-2 та 3-4 класів через створення гармонійного сучасного інформаційного середовища ЗНЗ шляхом організації, координації та контролю успішності соціальним педагогом процесу соціалізації дитини в інформаційному суспільстві. Виходячи з того, що головною метою соціально-педагогічного супроводу є розвиток на високому рівні соціальної компетентності молодших школярів необхідно звернути увагу на те, що на початку супроводу діти можуть мати різні (високий, середній або низький) рівні соціальної компетентності, відповідно стратегії підвищення даного рівня мають відрізнятися. Вважаємо, що соціально-педагогічна підтримка, соціально-педагогічна допомога та соціально-педагогічний захист можуть відповідати стратегіям соціально-педагогічного супроводу для розвитку соціальної компетентності молодших школярів, які відповідно мають високий, середній та низький рівні.

Для застосування системного підходу необхідно виділити сутнісні характеристики системи, які досліджують С. Архангельський, В. Афанасьєва, В. Бахрушин, В. Беспалько, І. Васильєва, В. Волкова, О. Горбань, Ф. Перегудовим, Ф. Тарасенко та інші. Система – це порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємозв'язком частин чого-небудь [7]. Погоджуємося з визначенням більшості прихильників системного підходу (В. Бахрушиним, В. Волковою, О. Горбань, Ф. Перегудовим, Ф. Тарасенко), що система є множиною взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, відокремлених від середовища і, водночас, взаємодіючих з ним як єдине ціле.

Розглянемо детальніше систему соціально-педагогічної діяльності з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі, яку доцільно впроваджувати в умовах загальноосвітнього навчального закладу, оскільки освіта забезпечує спадкоємність та відтворення соціального досвіду, саме у сфері освіти людина засвоює необхідні для соціальної практики знання, цінності, формує навички для підготовки дитини до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, де головною цінністю є інформація. Крім того, ЗНЗ, у порівнянні з сім'єю та територіальною громадою має найбільший соціально-виховний потенціал у процесі медіасоціалізації молодших школярів, і саме в умовах навчального закладу, як осередку соціально-педагогічної діяльності, за умови консолідації соціально-виховного потенціалу сім'ї, територіальної громади та загальноосвітнього навчального закладу, можливе досягнення мети соціально-педагогічного супроводу медіасоціалізації молодших школярів. Тому, саме в умовах загальноосвітнього навчального закладу, яки відвідує переважна більшість дітей молодшого шкільного віку, можливе впровадження соціально-педагогічного супроводу, як виду соціально-педагогічної діяльності. Головною метою системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі є гармонізація процесу медіасоціалізації молодших школярів задля підвищення рівня їх соціальної компетентності.

Суб'єктами системи соціально-педагогічної діяльності у школі з супроводу медіасоціалізації молодших школярів є, в першу чергу, соціальний педагог, представники ЗНЗ (учитель інформатики, бібліотекар, вчителі та адміністрація початкової школи), батьки молодших школярів, представники територіальної громади (представники позашкільних дитячих установ, культурно-дозвіллевих закладів, установ культури, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, дитячих районних бібліотек, редакцій регіональних дитячих видань, регіонального дитячого телебачення, адміністратори сайтів та груп у соціальних мережах для молодших школярів). Провідним суб'єктом є соціальний педагог, від діяльності якого залежить успішність кожного етапу та ефективність в цілому соціально-педагогічного супроводу. Також необхідно наголосити на тому, що такі суб'єкти як представники ЗНЗ (в рамках першого елемента), батьки молодших школярів та представники територіальної громади (у другому елементі системи) виступають об'єктами й набувають суб'єктності в рамках третього елемента. Головним об'єктом соціально-педагогічного супроводу визначаємо учнів 1-2 та 3-4 класів початкової школи.

Виділяємо 3 складові системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі:

Елемент 1, метою якого є підвищення соціально-виховної ефективності сучасного інформаційного середовища ЗНЗ. Суб'єктом даної діяльності виступає соціальний педагог, діяльність якого спрямована на представників ЗНЗ. Для досягнення зазначеної мети необхідно: 1) підготувати вчителів початкових класів до використання ІКТ у навчально-виховній діяльності; 2) розвинути суб'єктність адміністрації, вчителів початкової школи, вчителя інформатики та бібліотекаря, як представників сучасного інформаційного середовища ЗНЗ, щодо розвитку соціальної компетентності молодших школярів; 3) узгодити сучасне інформаційного середовище молодшого школяра у ЗНЗ. Результатом даного елемента є створення гармонійного сучасного інформаційного середовища ЗНЗ. Даний елемент є визначальним, оскільки розвиток суб'єктності батьків молодших школярів та представників територіальної громади щодо розвитку соціальної компетентності у процесі медіасоціалізації неможливий в умовах неузгодженого сучасного інформаційного середовища ЗНЗ.

Елемент 2. Метою соціально-педагогічного супроводу на даному напрямі є підвищення соціально-виховного потенціалу інформаційного середовища сім'ї та територіальної громади. Суб'єктами виступають соціальний педагог та представники ЗНЗ. Об'єктами є батьки молодших школярів та представники територіальної громади. В рамках даного напрямку системи доцільними є наступні завдання: 1) підготовка батьків до створення гармонійного сучасного інформаційного середовища у родині та координації медіасоціалізаційних процесів між школою та територіальною громадою; 2) розвиток відповідних знань, умінь та мотивації батьків для розвитку соціальної компетентності молодших школярів; 3) підвищення соціально-виховного потенціалу представників територіальної громади в сучасному інформаційному просторі; 4) перетворення представників сучасного інформаційного середовища територіальної громади на координаційно-творчу групу. Результатом даного напрямку є створення сприятливих умов для медіасоціалізації молодших школярів вдома та разом з суб'єктами соціально-педагогічного супроводу в школі; підготовка батьків до розвитку соціальної компетентності та перетворення представників територіальної громади на координаційно-творчу групу.

Вважаємо, що принципи та технологічне забезпечення у рамках перших двох елементів системи соціально-педагогічної діяльності з супроводу є тотожними, оскільки в рамках цих напрямів соціально-педагогічна діяльність відбувається з дорослими людьми. Отже, її принципами є: активність, системність, інноваційність, добровільність, соціальна відповідальність. Найефективнішими методами і формами технологічного забезпечення цієї діяльності є: методи аналіз реальних ситуацій, показ перспективи, бесіда, медіаосвіта; сприяння соціальному розвитку особистості (навіювання, приклад, роз'яснення, критика, переконання); організація соціально-корисної діяльності (доручення,

схвалення, прояв довіри, турботи і уваги, самоаналіз, самоконтроль, самонавіювання). *Форми:* рівний-рівному, круглий стіл, лекція-візуалізація, дискусія, мозковий штурм, тренінг, метод кейсів, зустріч із фахівцями (педіатр, представник міліції, психолог, фахівець ІКТ).

Необхідно зауважити на тому, що перші два напрями спрямовані на створення гармонійного сучасного інформаційного середовища молодшого школяра, без якого недоцільним є безпосередній розвиток соціальної компетентності молодших школярів. Після досягнення мети перших двох напрямів системи, можливо перейти до третього елементу.

Елемент 3. Метою даного елемента системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації є безпосередній розвиток соціальної компетентності молодших школярів. Об'єктами даного напрямку є учні 1-2 та 3-4 класів (такий розподіл обумовлений психовіковими особливостями учнів даного віку). Діяльність з молодшими школярами в рамках даного напрямку відповідає рівню розвитку соціальної компетентності, тобто відбувається через стратегії: соціально-педагогічна підтримка, допомога та захист для учнів з високим, середнім та низьким рівнем. Так, стратегія соціально-педагогічної підтримки (для учнів з високим рівнем) передбачає забезпечення умов для саморозвитку молодшого школяра; соціально-педагогічна допомога спрямована на усунення проблем, які заважають соціальному розвитку у процесі медіасоціалізації дитині з середнім рівнем соціальної компетентності; соціально-педагогічний захист – спрямований на створення умов для життєдіяльності та розвитку у процесі медіасоціалізації дитині з низьким рівнем розвитку соціальної компетентності.

Даний напрям соціально-педагогічного супроводу медіасоціалізації ґрунтується на таких принципах: гармонізації, культуровідповідності, комплексності, наступності та демократичності. Також виділяємо методи і форми технологічного забезпечення першого напрямку: *методи:* ігрові ситуації, рольова гра, ігротехніка, дискусія, бесіда, рівний-рівному, техніка «акваріум» та «сніговий ком», метод кейсів, мозковий штурм. *Форми:* екскурсія, віртуальна екскурсія, соціально-педагогічний тренінг, казкотерапія, ігротерапія, конкурс, квест, круглий стіл, бесіда-візуалізація.

Результатом даного напрямку, як і всієї системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі є розвиток соціальної компетентності учнів 1-2 та 3-4 класів за такими показниками: для учнів 1-2 класів – соціальна роль школяра, значимі дорослі, однолітки, мала батьківщина, нові медіа, ігрова діяльність; для учнів 3-4 класів – соціальна роль школяра, дорослі, однолітки, батьківщина, інформаційні джерела, дозвілля; та критеріями: учні 1-2 класів – когнітивний, емоційно-ціннісний, комунікативно-поведінковий; учні 3-4 класів -

когнітивний, емоційно-ціннісний, комунікативно-поведінковий та рефлексивний. За такими рівнями: високий, середній та низький.

Підсумовуючи зазначимо, що обґрунтування системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі підтверджує: 1) процес медіасоціалізації молодших школярів протікає у сімейному, шкільному середовищах та середовищі територіальної громади, у зв'язку з чим постає нагальність гармонізації їх медіа впливів на молодших школярів; 2) аналіз сучасного інформаційного середовища сім'ї, територіальної громади та ЗНЗ свідчить про те, що найвищий соціально-виховний потенціал для молодшого школяра має сучасне інформаційне середовище у ЗНЗ; 3) вирішення проблеми розвитку соціальної компетентності учнів 1-2 та 3-4 класів через гармонізацію сучасного інформаційного середовища ЗНЗ можливе за рахунок соціально-педагогічного супроводу; 4) Система соціально-педагогічної діяльності у ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі спрямована на розвиток соціальної компетентності учнів 1-2 та 3-4 класів у процесі медіасоціалізації, через створення гармонійного сучасного інформаційного середовища ЗНЗ, що дозволяє підвищити позитивні та зменшити негативні аспекти медіавпливу на соціальний розвиток молодших школярів.

Перспективи подальшого наукового дослідження цієї проблеми пов'язані з реалізацією системи соціально-педагогічної діяльності у ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів через розробку та впровадження відповідної програми

Список використаної літератури

- 1. Анненкова Н. В.** Готовность педагога к сопровождению семьи в вопросах воспитания / Н. В. Анненкова // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. – 2010. – №2. – С. 167 – 173.
- 2. Герасимів Ю.В.** Соціально-педагогічний супровід умовно засуджених неповнолітніх у процесі їх ресоціалізації: автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Юлія Володимирівна Гарасимів. – К., 2013. – 20 с.
- 3. Мардахаев Л. В.** Социально-педагогическое сопровождение и поддержка человека в жизненной ситуации / Л. В. Мардахаев // Педагогическое образование и наука, 2010. – № 6. – С. 4 – 10.
- 4. Мудрик Л. Р.** Роль недержавних соціальних інституцій у здійсненні соціально-педагогічного супроводу дітей із дистантних сімей / Л.Р.Мудрик // Науковий часопис. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова; [голов. ред. : В. П. Андрущенко]. – К. : НПУ, 2001. – С. 156 – 164.
- 5. Рогальська І.** Сутнісні характеристики соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві [Електроний ресурс] / І. Рогальська. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
- 6. Рожков М.** Экзистенциальный подход к социально-педагогическому

сопровождению детей / М. Рожков // Ярославский педагогический вестник. Психолого-педагогические науки : научный журнал. – Ярославль : ЯГПУ, 2013. – № 4. – Том II. – С. 268. **7. Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів / Уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник; За заг. ред. д-ра. філол. наук, проф. В. В. Дубчинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2014. – 784 с. **8. Тадаєва А. В.** Особливості соціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі / А. В. Тадаєва // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 33 (86). – С. 525 – 530.**

Тадаєва А. В. Система соціально-педагогічної діяльності школи з супроводу медіасоціалізації молодших школярів

Представлено специфіку процесу соціалізації людини в інформаційному суспільстві, розкрито суть поняття медіасоціалізація. Обґрунтовується необхідність впровадження системи соціально-педагогічної діяльності школи з супроводу медіасоціалізації молодших школярів. Розкривається суть поняття соціально-педагогічна діяльність, соціально-педагогічний супровід та соціально-педагогічний супровід медіасоціалізації молодших школярів. Обґрунтовано складові системи соціально-педагогічної діяльності ЗНЗ з супроводу медіасоціалізації молодших школярів у сучасному інформаційному просторі, зокрема напрями, завдання, принципи, технологічне забезпечення означеної системи.

Ключові слова: медіасоціалізація, молодший школяр, соціально-педагогічний супровід, система соціально-педагогічної діяльності в школі з супроводу медіасоціалізації.

Тадаєва А. В. Система социально-педагогической деятельности школы с сопровождения медиасоциализации младших школьников

Представлена специфика процесса социализации человека в информационном обществе, раскрыта суть понятия медиасоциализация. Обосновывается необходимость внедрения системы социально-педагогической деятельности школы с сопровождения медиасоциализации младших школьников. Раскрывается суть понятия социально-педагогическая деятельность, социально-педагогическое сопровождение и социально-педагогическое сопровождение медиасоциализации младших школьников. Обоснованы составляющие системы социально-педагогической деятельности школы с сопровождения медиасоциализации младших школьников в современном информационном пространстве, особенно направления, задания, принципы, технологическое обеспечение системы.

Ключевые слова: медиасоциализация, младший школьник, социально-педагогическое сопровождение, система социально-

педагогической деятельности школы с сопровождения медиасоциализации.

Tadayeva A. V. The System of Social and Educational Activities with School Support Younger Pupils Mediasotsializatsion

Presented specifics of socialization in the information society, the notion «mediasotsializatsion». The necessity of harmonizing Media influence child of primary school age; the need for the introduction of social and educational activities in support mediasotsializatsion school juniors. It reveals the essence of the concept of social and educational activities, social and pedagogical support and socio-pedagogical support mediasotsializatsion juniors. The expediency of introducing a system of social and educational activities to support students in junior mediasotsializatsion in today's information environment of the school. Grounded components of the system of social and educational activities with school support mediasotsializatsion primary school children in today's information space, including directions, objectives, principles and technological support to the system. It reveals the essence of strategies of socio-pedagogical support mediasotsializatsion primary school children: social and pedagogical support, social and educational services and social and pedagogical protection.

Key words: mediasotsializatsion, junior student, social and pedagogical support system of social and educational activities in schools with support mediasotsialization strategies of socio-pedagogical support.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2015 р.

Прийнято до друку 14.05.2015 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Рижанова А. О.